

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.051.115
у Львівському національному університеті
імені Івана Франка
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора Білоцького Сергія Дмитровича на дисертацію Присяжнюка Юрія Юрійовича «Правовий статус Міжнародного агентства з відновлювальних джерел енергії», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 Міжнародне право галузі знань 29 – Міжнародні відносини

Актуальність теми дослідження

Актуальність теми "Правовий статус Міжнародного агентства з відновлювальних джерел енергії" надзвичайно важлива в сучасному світі, оскільки проблеми забруднення навколишнього середовища та обмежених ресурсів природних палив стають все більш актуальними. Запит на стійкі та екологічно чисті джерела енергії набуває настільки критичних розмірів, що це впливає на геополітичний порядок, економіку, соціальний розвиток та безпеку націй. Однією з найважливіших установ, яка працює над проблемою відновлювальної енергії, є Міжнародне агентство з відновлювальних джерел енергії (IRENA). По суті саме ця міжнародна організація стала інституційною основою співробітництва держав в сфері регулювання відновлювальних джерел енергії.

Аналіз сучасних течій в енергетичній світовій галузі дав змогу зробити підсумок щодо того, що правове регулювання відновлювальних джерел енергії став важливим аспектом концепції сталого розвитку суспільства, а також важливою складовою енергетичної безпеки країн, яку дисертантом запропоновано розглядати на регіональному та глобальному рівнях.

Проте проблема полягає в тому, що сьогодні не існує консолідованого міжнародно-правового документа з питань альтернативної енергетики. Разом із тим є чимало міжнародно-правових актів в енергетичній сфері, у сфері охорони навколишнього природного середовища, що прямо або опосередковано регулюють відносини у сфері альтернативної енергетики. У прийнятих останнім часом на міжнародному рівні актах, таких як Декларація Ріо+20 Конференції Організації Об'єднаних Націй (ООН) зі сталого розвитку (2012 р.), Резолюція Парламентської Асамблеї Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ПА ОБСЄ) з екологічної безпеки (2013 р.), Міжнародна енергетична хартія (2015 р.), декларація Саміту зі сталого розвитку «Перетворення нашого світу: Порядок денний у галузі сталого розвитку на період до 2030 року»(2015р.), Угода про асоціацію України з Європейським Союзом (ЄС) і його державами-членами (2014р.) червоною ниткою проходить ідея, що діяльність у сфері енергетики має відповідати потребам сталого розвитку та вимогам захисту навколишнього середовища.

На основі дослідження вітчизняного законодавства у галузі відновлюваної енергетики вмотивована актуальність дослідження що визначається такими чинниками: а) діяльність міжнародних організацій (міжурядових та неурядових) у сфері відновлювальної енергетики вимагає спеціальних досліджень на перспективу участі у них України; б) важливою є подальша імплементація в Україні норм, вироблених міжнародною спільнотою в сфері відновлювальних джерел енергії; в) інтеграція України до ЄС, одним із пріоритетних напрямків діяльності якого є співпраця з енергетичних та екологічних питань, вимагає приведення національного законодавства України у відповідність до *acquis* ЄС, що підтверджується положеннями Угоди про асоціацію (ст. ст. 337, 338, 341, 360-362 тощо).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Дисертаційне дослідження виконано в рамках планових наукових досліджень кафедри міжнародного права Львівського національного університету ім.

Івана Франка в контексті теми «Міжнародне право XXI століття: сучасний стан та перспективи розвитку» на 2012–2017 рр. (номер державної реєстрації 0113U00870) та теми «Україна в сучасних міжнародно-правових відносинах» на 2017–2021 рр. (номер державної реєстрації 0117U001397).

Ступінь обґрунтованості та достовірності сформульованих в дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертаційна робота Присяжнюка Ю. Ю. є науковим дослідженням, результати якого є обґрунтованими, що підтверджує їх достовірність і оригінальність. Сформульовані у дисертації наукові положення та висновки, що виносяться на захист, мають високий рівень теоретико-методологічної та емпіричної обґрунтованості. Структура дисертаційної роботи є логічною, відповідає меті та завданням, що узгоджені з предметом та об'єктом дослідження. Виклад наукового матеріалу є послідовним, інформативним та ілюстрованим. Оформлення дисертаційної роботи відповідає вимогам. Розробка наукових положень, узагальнень і висновків здійснена на основі комплексного опрацювання: законодавчих, нормативних, документів; вітчизняних та зарубіжних наукових публікацій; інформаційних даних міжнародних організацій, зарубіжних країн, державних інституцій України; періодичних видань із міжнародно-правової тематики, матеріалів інтернет-ресурсів. Результати дисертаційного дослідження, сформульовані висновки та рекомендації автора базуються на використанні різних методів дослідження.

Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

У дисертаційній роботі Присяжнюка Ю. Ю. сформульовано цілу низку положень, висновків та рекомендацій, які відзначаються науковою новизною, що полягає в комплексній розробці теоретико-методологічних і концептуальних підходів у дослідженні міжнародно-правового статусу Агентства.

Найбільш суттєвими результатами проведених досліджень які мають наукову новизну і виносяться на захист є:

- представлено авторську періодизацію становлення співробітництва в сфері відновлювальних джерел енергії, зокрема виділено три етапи такого співробітництва: 1) зародження співробітництва (від закінчення Другої світової війни та заснування ООН і до виникнення перших природоохоронних організацій); 2) становлення – приймаються основні міжнародно-правові акти в цій сфері (з середини 60 років ХХ ст. і до початку 2000-х); 3) інституалізація відносин в сфері відновлювальної енергетики (починаючи з 2000-х років і до сьогодні)

- з'ясовано, що розвиток міжнародно-правового регулювання сфери відновлювальних джерел енергії фактично до появи Міжнародного агентства з відновлювальних джерел енергії відбувався не шляхом розвитку (виокремлення) окремого інституту, а опосередковувався розвитком норм міжнародного права навколишнього середовища.

- теза про специфічний характер взаємовідносин держав-членів, у тому числі і України, з Міжнародним агентством з відновлювальних джерел енергії, зокрема щодо обов'язку співпрацювати з Агентством після припинення членства до завершення Проєктів;

- положення про те, що форми припинення членства в міжнародних організаціях, зокрема про те що призупинення членства у деяких випадках може розглядатися як форма повного його припинення;

- положення про членство в міжнародних організаціях, а саме про види членства та можливість набувати членство в міжнародних міжурядових організаціях інших міжнародних міжурядових та неурядових організацій;

- положення щодо особливостей правосуб'єктності Міжнародного агентства з відновлювальних джерел енергії, зокрема особливості привілеїв та імунітетів і договірної правоздатності;

- висновки щодо юридичних підстав діяльності Міжнародного агентства з відновлювальних джерел енергії, як загальних, так і спеціальних міжнародно-правових документів, та їх класифікації;

Зазначені положення дисертаційного дослідження мають значну наукову та практичну цінність, містять елементи новизни, свідчать про наукову зрілість здобувача і є очевидним внеском у теорію й практику права міжнародних організацій. При цьому дослідження Присяжнюка Ю.Ю. спирається на ґрунтовну джерельну базу, яку складають, перш за все, праці з міжнародних організацій, відновлювальних джерел енергії, як загальних, так і спеціальних міжнародно-правових документів, у сфері міжнародного права, (загалом 421 найменування).

Дискусійні положення та зауваження по дисертаційній роботі.

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Присяжнюка Ю.Ю., констатуємо, що вона є добре структурованим логічним дослідженням, яке має важливі теоретико-методологічні та емпіричні висновки і рекомендації наукової цінності та практичного значення, слід виділити окремі дискусійні положення та зауваження, а саме:

1. Пункт 1.3. дослідження має назву «IRENA як інституційна основа правового регулювання впровадження та використання відновлювальних джерел енергії», що звичайно є вірно. При цьому автору слід було більш детально розглянути діяльність інших організацій в тому числі неурядових в частині співробітництва щодо використання окремих видів відновлювальних джерел, наприклад вітрової енергетики де зокрема важливу роль відіграють Глобальна асоціація вітрової енергії (GWEC) та Європейська асоціація вітрової енергії (EWEA) тощо. Видається, що розкриття їх ролі у регулюванні відновлювальної енергетики та більш глибокий аналіз їх співробітництва з ІРЕНА сприяв би більш повному

розкриттю теми та дав би можливість глибше дослідити еволюцію правового регулювання використання відновлювальних джерел енергії.

2. Ст. 3 Статуту ІРЕНА закріплює термін «відновлювана енергія» який «означає всі види енергії, які отримувані з відновлюваних джерел екологічно раціональним способом та які, *inter alia*, охоплюють: 1) біоенергію; 2) геотермальну енергію; 3) гідроелектроенергію; 4) енергію океану, у тому числі, *inter alia*, енергію припливів та відливів, енергію хвиль і теплову енергію океану; 5) сонячну енергію, а також 6) енергію вітру.» У зв'язку із цим виникає питання чи даний перелік є вичерпний, і чи зможе Ірена в майбутньому без зміни Статуту займатися іншими видами енергії?

3. Розглядаючи питання членства в ІРЕНА здобувач виділяє таку особливість згідно ст 6 Статуту «Членство є відкритим для тих держав, які є членами Організації Об'єднаних Націй, і регіональних міжурядових організацій з економічної інтеграції, що бажають і можуть діяти відповідно до цілей та діяльності, які викладено в цьому Статуті.» У цьому контексті хотілося б почути думку здобувача чим викликана необхідність обмежувати членство лише тими державами які є членами ООН? Адже переважна більшість міжнародних організацій відмовляються від подібних положень? Чи не є таке обмеження своєрідним архаїзмом? І чи не обмежує це суверенне право держав обирати брати чи не брати їм участь у міжнародних організація?

Більше того, в продовження попереднього виникає логічне питання: чи втратить своє членство держава в ІРЕНА якщо вона припинить своє членство в ООН?

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні теоретичні положення дисертації висвітлені в 18 наукових публікаціях, з яких: 4 статті опубліковані у фахових наукових виданнях України, 2 – у зарубіжних наукових виданнях, а також 12 – у збірниках доповідей і повідомлень на міжнародних, наукових та науково-практичних

конференціях. Публікації чітко відображають висновки дослідження, які є достатньою мірою логічними та обґрунтованими.

Відсутність порушення академічної доброчесності.

У розділах дисертації повно і ґрунтовно викладено зміст власних досліджень Присяжнюка Ю.Ю., зроблено посилання на наукові праці здобувача, наведені в анотації. Перелік цих праць також міститься у списку використаних джерел. Усі публікації пов'язані з темою дисертаційної роботи та розкривають її зміст. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного автором дослідження. Таким чином, можна переконливо стверджувати, що дисертація виконана здобувачем самостійно, а всі сформульовані в ній положення і висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора. Усі публікації здійснені без співавторства, лише одна з науковим керівником.

Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації.

Аналіз змісту анотації засвідчує її відповідність основним положенням, які викладено в тексті дисертації. Анотація не містить положень чи ідей, які не зазначені в основному тексті дисертації. Анотація подана українською та англійською мовами і є узагальненим коротким викладом основного змісту дисертаційного дослідження та окреслення основних результатів дослідження, що містять відповідні елементи наукової новизни.

Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам.

Дисертаційне дослідження Присяжнюка Юрія Юрійовича «Правовий статус Міжнародного агентства з відновлювальних джерел енергії», свідчить про те, що робота виконана на відповідному теоретичному і методологічному рівні та відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії», а її автор – Присяжнюк Юрій Юрійович за результатами прилюдного захисту дисертації заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 Міжнародне право.

Офіційний опонент –

**доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри міжнародного права.**

**Навчально-науковий інститут міжнародних відносин,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка**

Білоцький С. Д.